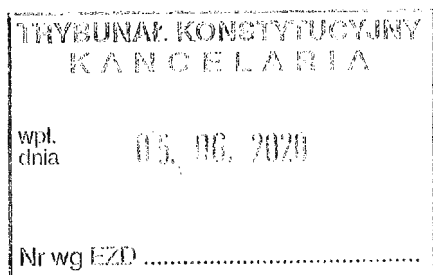

PK VIII TK 1.2020

SK 1/20

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną M. K., wnoszącej o stwierdzenie niezgodności art. 184 ust. 5 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2016 r., poz. 1842 ze zm.) z art. 70 ust. 4, art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

– na podstawie art. 42 pkt 7 oraz art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 2393) –

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 2393).

UZASADNIENIE

M K. (dalej: Skarżąca) wniosła o stwierdzenie niezgodności art. 184 ust. 5 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2016 r., poz. 1842 ze zm.; dalej: u.p.s.w.) z art. 70 ust. 4, art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skarga konstytucyjna wniesiona została przez Skarżącą na tle następującego stanu faktycznego.

W dniu października 2016 r. Skarżąca złożyła do Międzywydziałowej Komisji Stypendialnej ds. Studentów A w S (dalej: Komisja Stypendialna) wniosek o przyznanie stypendium rektora dla najlepszych studentów za rok akademicki 2016/2017.

Decyzją z dnia listopada 2016 r. Komisja Stypendialna odmówiła przyznania powyższego stypendium, wskazując, że Skarżąca w dniu lipca 2015 r. ukończyła studia na U i uzyskała tytuł zawodowy magistra. Skarżąca odwołała się do tej decyzji, a Komisja Stypendialna kolejną decyzją – z dnia stycznia 2017 r. – utrzymała ją w mocy.

Skarżąca wniosła o uchylenie powyższych decyzji do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w S, który, wyrokiem z dnia września 2017 r., sygn., oddalił Jej skargę.

Skargę kasacyjną Skarżącej Naczelny Sąd Administracyjny (dalej: NSA) oddalił wyrokiem z dnia maja 2018 r., sygn.. NSA przyjął, że w rozpoznawanej sprawie brak jest przesłanek do przedstawienia Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego co do zgodności przepisu art. 184 ust. 5 u.p.s.w. z art. 70 ust. 4 oraz art. 32 w związku z art. 2 Konstytucji, gdyż Trybunał wypowiedział się o konstytucyjności tego przepisu w wyroku z dnia 5 listopada 2013 r., sygn. K 40/12.

Skarżąca stwierdza, że rozwiązanie prawne przyjęte w art. 184 ust. 5 u.p.s.w. budzi uzasadnione wątpliwości konstytucyjne z punktu widzenia naruszenia wyrażonej w art. 32 Konstytucji zasady równości wobec prawa. Prowadzi ponadto do dyskryminacji studentów, którzy po ukończeniu jednego kierunku studiów kontynuują naukę na drugim kierunku studiów, z uwagi na posiadany przez nich tytuł zawodowy magistra. Dochodzi bowiem do pozbawienia przez ustawodawcę części studentów możliwości dalszego otrzymywania stypendium za wyniki w nauce.

Skarżącej znany jest wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 listopada 2013 r., sygn. K 40/12 (OTK ZU nr 8/A/2013, poz. 120), jednak nie zgadza się Ona z uzasadnieniem i motywami, jakimi kierował się Trybunał Konstytucyjny, i stoi na stanowisku, że zaskarżony przepis powinien zostać poddany ponownej kontroli Trybunału.

Skarżąca kwestionuje w pierwszej kolejności zawarte w przywołanym wyroku twierdzenie Trybunału Konstytucyjnego, że okoliczność ukończenia jednego kierunku studiów prowadzi do osiągnięcia celu, jakim było umożliwienie zdobycia wykształcenia, i do wypełnienia obowiązku wynikającego z art. 70 ust. 4 Konstytucji oraz zwalnia władze publiczne z obowiązku dalszego wspierania lub nagradzania za szczególne osiągnięcia osób, które zdecydowały się kontynuować edukację na kolejnym kierunku studiów.

Skarżąca ponadto wskazuje, że do grupy podmiotów podobnych zaliczają się studenci, którzy po ukończeniu jednego kierunku studiów kontynuują naukę na drugim kierunku studiów oraz studenci studiujący na pierwszym kierunku. Wprowadzone w art. 184 ust. 5 u.p.s.w. różnicowanie tych grup studentów jest nieuzasadnione i niesprawiedliwe, co czyni go niezgodnym z ustawą zasadniczą (art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji).

Zdaniem Skarżącej, wprowadzone różnicowanie nie pozostaje „w bezpośrednim związku z celem i zasadniczą treścią przepisu, w którym

zawarta jest kontrolowana norma oraz nie służy realizacji tego celu i treści. Nie jest ono w sposób racjonalny uzasadnione, gdyż okoliczność, że student ukończył już jeden kierunek studiów nie może przemawiać za odebraniem mu prawa do stypendium za dobre wyniki w nauce. To rozróżnienie nie posiada również proporcjonalnego charakteru. Nie sposób wskazać wartości, dla której dopuszcza się takie zróżnicowanie sytuacji podmiotów podobnych. W szczególności nie można odnaleźć związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi takie odmienne traktowanie tych podmiotów” (skarga konstytucyjna, s. 8).

W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej Skarżąca przytacza treść art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz rozumienie tego przepisu w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego. Omówienie tego przepisu zakończono zdaniem: „Wobec tego, w ocenie Skarżącej regulacja art. 184 ust. 5 Prawa o szkolnictwie wyższym pozostaje ingerencją nieusprawiedliwioną i nieproporcjonalną, a co za tym idzie, niezgodną z wzorcem konstytucyjnym określonym w art. 31 ust. 3 Konstytucji” (*ibidem*).

Skarżąca stwierdza, że art. 184 ust. 5 u.p.s.w. jest także sprzeczny z art. 2 Konstytucji i wynikającą z niego zasadą sprawiedliwości społecznej. Dostęp do stypendium rektora uzależniony jest bowiem od wyników w nauce, a nie od innych czynników. Brakuje związku pomiędzy wprowadzonym ograniczeniem a jakąkolwiek wartością konstytucyjną, która uzasadniałaby wprowadzenie przedmiotowego ograniczenia.

Reasumując przytoczone argumenty, Skarżąca wskazuje, że art. 184 ust. 5 u.p.s.w. jest „niezgodny z przepisem art. 70 ust. 4, art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji RP wprowadzając nieuprawnioną dyskryminację podmiotów, które powinny być traktowane z zachowaniem zasady równości” (*ibidem*, s. 11).

Zaskarżony przepis miał następujące brzmienie:

„Art.184. 5. Studentowi, który po ukończeniu jednego kierunku studiów kontynuuje naukę na drugim kierunku studiów, nie przysługują świadczenia, o których mowa w art. 173, chyba że kontynuuje on studia po ukończeniu studiów pierwszego stopnia w celu uzyskania tytułu zawodowego magistra lub równorzędnego, jednakże nie dłużej niż przez okres trzech lat.”.

Zgodnie z art. 173 ust. 1 pkt 3 u.p.s.w., student mógł ubiegać się o pomoc materialną ze środków przeznaczonych na ten cel w budżecie państwa w formie stypendium rektora dla najlepszych studentów.

Przed przystąpieniem do oceny spełnienia wymogów formalnych skargi konstytucyjnej należy zauważyć, że zaskarżony przepis z dniem 30 września 2018 r. utracił moc na podstawie art. 169 pkt 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U., poz. 1669 ze zm.).

Okoliczność powyższa nie stanowi jednak samodzielnie podstawy do umorzenia postępowania, gdyż wydanie orzeczenia w postępowaniu zainicjowanym analizowaną skargą konstytucyjną może być konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw Skarżącej (art. 59 ust. 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym; Dz. U. z 2019 r., poz. 2393; dalej: ustawa o TK).

Merytoryczna ocena podniesionych w skardze zarzutów uzależniona jest od ustalenia, czy Trybunał Konstytucyjny ma podstawy do rozpoznania tej sprawy.

Zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, na każdym etapie postępowania niezbędne jest kontrolowanie, czy nie zachodzi któraś z ujemnych przesłanek wydania wyroku, skutkujących obligatoryjnym umorzeniem postępowania (por. np. postanowienia z dnia: 21 października 2003 r., sygn. SK 41/02, OTK ZU nr 8/A/2003, poz. 89; 6 lipca 2004 r., sygn.

SK 47/03, OTK ZU nr 7/A/2004, poz. 74; 21 marca 2006 r., sygn. SK 58/05, OTK ZU nr 3/A/2006, poz. 35; 24 października 2006 r., sygn. SK 65/05, OTK ZU nr 9/A/2006, poz. 145; 20 kwietnia 2017 r., sygn. K 46/16, OTK ZU z 2017 r., seria A, poz. 29 oraz wyrok z dnia 13 lipca 2011 r., sygn. K 10/09, OTK ZU nr 6/A/2011, poz. 56). Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie konsekwentnie prezentuje stanowisko, że skład rozpoznający sprawę merytorycznie nie jest związany stanowiskiem zajęтым uprzednio w zarządzeniu wydanym w toku wstępnego rozpoznania skargi konstytucyjnej lub wniosku (zob. postanowienia z dnia: 24 października 2006 r., sygn. SK 65/05, *op. cit.*; 30 czerwca 2008 r., sygn. SK 15/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 98; 8 lipca 2008 r., sygn. K 40/06, OTK ZU nr 6/A/2008, poz. 113; 16 czerwca 2009 r., sygn. SK 22/07, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 97; 2 grudnia 2010 r., sygn. SK 11/10, OTK ZU nr 10/A/2010, poz. 131; 4 lipca 2011 r., sygn. SK 27/10, OTK ZU nr 6/A/2011, poz. 63 oraz 17 maja 2017 r., sygn. SK 7/16, OTK ZU z 2017 r., seria A, poz. 42). Nadanie skardze konstytucyjnej biegu nie oznacza konwalidacji wad formalnych danego pisma (zob. postanowienie z dnia 27 listopada 2019 r., sygn. SK 17/19, OTK ZU z 2019 r., seria A, poz. 65).

Ustrojodawca przewidział ograniczenia wynikające z art. 79 ust. 1 Konstytucji w zakresie wskazywania w skardze konstytucyjnej wzorców kontroli kwestionowanego uregulowania. Mianowicie, skarga konstytucyjna służy tylko w przypadku, gdy naruszone zostały wolności lub prawa konstytucyjne. Innymi słowy, samodzielną podstawę skargi konstytucyjnej mogą stanowić jedynie takie przepisy konstytucyjne, z których treści można wyprowadzić publiczne prawo podmiotowe. Nie można tym samym skargi oprzeć wyłącznie na naruszeniu zasad polityki państwa, jak również na naruszeniu takich przepisów Konstytucji RP, które dotyczą zasad ustroju państwa czy kierunków działania organów władzy publicznej. Jeżeli skarga jest oparta na tego rodzaju wzorcach konstytucyjnych, Trybunał Konstytucyjny odmawia nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej lub umarza

postępowanie (zob. L. Bosek, M. Wild, uwagi do art. 79, [w:] *Konstytucja RP*, tom I, red. M. Safjan, L. Bosek, wyd. C.H. Beck, Warszawa 2016, s. 1845).

Z postanowień rozdziału I Konstytucji można odczytać podstawowe zasady ustroju Rzeczypospolitej, m.in. zasadę demokratycznego państwa prawa oraz zasadę sprawiedliwości (art. 2). Do podstawowych zasad ustrojowych należy również zaliczyć zasadę proporcjonalności (art. 31 ust. 3) oraz równości (art. 32), o których mowa w rozdziale II.

Również w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego dominuje pogląd, że zasady konstytucyjne nie mogą być samodzielną podstawą skargi konstytucyjnej. Opiera się on na założeniu, że z zasad tych nie wynikają w sposób bezpośredni wolności i prawa. W ocenie przedstawicieli doktryny, „[p]owyższe stanowisko należy zaakceptować z tym zastrzeżeniem, że zasada konstytucyjna może być przywołana w skardze jako jeden z elementów wzorca kontroli. Na przykład, pogwałcenie przez ustawodawcę jednej z zasad szczegółowych, wywodzonych z klauzuli demokratycznego państwa prawnego (...), może w efekcie doprowadzić do niedopuszczalnego naruszenia wolności lub prawa konstytucyjnego. W takim przypadku obowiązkiem skarżącego jest jednak przytoczenie wzorca kontroli wywodzonego nie tylko z art. 2 [K]onstytucji, lecz również z przepisu szczegółowego [K]onstytucji, wyrażającego naruszoną wolność lub prawo” (J. Trzcíński, M. Wiácek, uwagi do art. 79, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, tom II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2016, s. 900 – 901).

Trybunał Konstytucyjny nie wykluczał dotąd *a limine*, że „w pewnych wypadkach art. 2 Konstytucji może być podstawą skargi konstytucyjnej, choć możliwość tę należy traktować raczej jako wyjątkową i subsydiarną, gdy w sposób jasny i niebudzący wątpliwości z jego naruszeniem można powiązać również naruszenie innych praw lub wolności konstytucyjnych skarżącego. Co do istoty bowiem art. 2 Konstytucji nie powinien być traktowany jako zastępczy wzorzec kontroli konstytucyjności, zamiast innych przepisów wyrażających

bezpośrednio prawa i wolności konstytucyjne” (wyrok z dnia 15 kwietnia 2014 r., sygn. SK 12/13, OTK ZU nr 4/A/2014, poz. 41).

Skarga konstytucyjna jest nadzwyczajnym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostki naruszonych przez władze publiczne. Przesłanki wniesienia oraz merytorycznego rozpoznania tego środka zostały uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz w przepisach ustawy o TK. Do formalnych wymogów skargi konstytucyjnej, określonych w art. 53 ust. 1 ustawy o TK, należą m.in.: wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, i w jaki sposób, zostały naruszone, a także uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na poparcie tego zarzutu. Obowiązek wypełnienia tych wymogów spoczywa na skarżącym. Nie jest natomiast rolą Trybunału Konstytucyjnego zastępowanie skarżącego w realizacji tego obowiązku, gdyż Trybunał nie może podejmować ani prowadzić spraw z urzędu.

Warto w tym miejscu odnotować, że aktualna regulacja stanowi powtórzenie unormowań wcześniejszych oraz ich doprecyzowanie na podstawie dorobku orzecznictwa i doktryny (stąd aktualność – w tym zakresie – orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego wydanych w poprzednio obowiązujących stanach prawnych).

Z uwagi na domniemanie konstytucyjności przepisów prawa, skarżący obowiązany jest przedstawić konkretne i przekonujące argumenty świadczące o niekonstytucyjności zakwestionowanych regulacji. Tym samym skarżący nie tylko winien wskazać, jakie konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone kwestionowaną regulacją, lecz także opisać „sposób” tego naruszenia. Argumenty te muszą koncentrować się na problemie merytorycznej niezgodności zachodzącej między unormowaniami stanowiącymi przedmiot skargi konstytucyjnej a tymi, które określone są w niej jako wzorce kontroli. Tym samym nie wystarczy, że skarżący wskaże określone przepisy oraz

przepisy konstytucyjne, z którymi są one, w jego opinii, niezgodne. Musi on także wyjaśnić, na czym owa niezgodność polega. Jest to przesłanka konieczna do uznania dopuszczalności skargi konstytucyjnej (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 lutego 2012 r., sygn. SK 14/09, OTK ZU nr 2/A/2012, poz. 17).

Ustalając warunki właściwego wywiązania się przez podmiot inicjujący kontrolę konstytucyjności prawa z wymogu uzasadnienia postawionego zarzutu niekonstytucyjności, Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał, że nie czyni zadość rozważanej powinności samo przywołanie przepisu stanowiącego przedmiot kontroli i przepisu będącego wzorcem tej kontroli (nawet wraz z podaniem sposobu rozumienia obu wymienionych przepisów) bez przedstawienia chociażby jednego argumentu wskazującego na niezgodność tych regulacji prawnych (zob. postanowienie z dnia 26 listopada 2019 r., sygn. K 5/16, OTK ZU z 2019 r., seria A, poz. 66). Co więcej, nie realizują omawianych wymagań uwagi nazbyt ogólne, niejasne czy też czynione jedynie na marginesie innych rozważań. Uzasadnienie zarzutów nie może być traktowane powierzchownie i instrumentalnie, nie może mieć charakteru pozornego. Z tego samego względu nie wystarcza sformułowanie samej tezy o niekonstytucyjności przepisu wraz z przytoczeniem literalnego brzmienia wzorca kontroli (zob. wyrok z dnia 31 lipca 2015 r., sygn. K 41/12, OTK ZU nr 7/A/2015, poz. 102). „Wymóg uzasadnienia należy rozumieć jako nakaz odpowiedniego udowodnienia zarzutów w kontekście każdego wskazanego wzorca kontroli (zarówno przyjętego jako wzorzec podstawowy, jak i mającego charakter związkowy)” (postanowienie z dnia 5 czerwca 2019 r., sygn. SK 29/18, OTK ZU z 2019 r., seria A, poz. 28).

Zgodnie z ugruntowaną w praktyce orzecniczej Trybunału Konstytucyjnego zasadą *falsa demonstratio non nocet*, decydujące znaczenie dla wyznaczenia ram postępowania ma istota sprawy, ustalana na podstawie treści argumentacji przedstawionej przez wnoszącego o zbadanie kwestionowanego

uregulowania. Nie rozstrzyga zatem sam sposób formalnego oznaczenia w *petitum* pytania prawnego (skargi, wniosku) przepisów, które są kwestionowane, ani postanowień konstytucyjnych, z których sąd pytający (skarżący, wnioskodawca) wywodzi wzorce kontroli.

Zasada *falsa demonstratio non nocet* nie może jednak służyć sanowaniu przez Trybunał Konstytucyjny uchybień formalnych pisma procesowego mającego inicjować postępowanie. Trybunał nie jest bowiem w stanie uzupełnić pytania prawnego (skargi konstytucyjnej, wniosku) o wzorce kontroli niewskazane przez podmiot inicjujący postępowanie ani zdjąć z niego ciężaru obowiązku obalenia domniemania konstytucyjności (zob. postanowienie z dnia 7 marca 2017 r., sygn. K 40/13, OTK ZU z 2017 r., seria A, poz. 12).

Oprócz ustalenia, że skarga konstytucyjna spełnia wymagania wynikające z art. 79 Konstytucji i odpowiednich przepisów ustawy o TK, niezbędne jest stwierdzenie, czy nie występują w okolicznościach niniejszej sprawy ujemne przesłanki procesowe. W szczególności należy ocenić dopuszczalność merytorycznego rozpoznania skargi ze względu na ujemną przesłankę procesową *ne bis in idem*, czyli zakaz ponownego orzekania o tym samym (w tej samej sprawie). Konieczne jest bowiem wzięcie pod uwagę faktu, że Trybunał Konstytucyjny rozstrzygnął już kwestią zgodności art. 184 ust. 5 u.p.s.w. z art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 i art. 70 ust. 4 Konstytucji.

Należy przede wszystkim rozważyć zakres dopuszczalności kontroli merytorycznej zakwestionowanego przepisu w aspekcie zasady *ne bis in idem* rozumianej z uwzględnieniem specyfiki postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Zgodnie z art. 59 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o TK, Trybunał umarza na posiedzeniu niejawnym postępowanie, jeżeli wydanie orzeczenia jest zbędne lub niedopuszczalne. Taki stan rzeczy ma m.in. miejsce, gdy zakwestionowany przepis prawny był już w innej sprawie przedmiotem kontroli konstytucyjności. O niedopuszczalności wydania orzeczenia przesądza wystąpienie ujemnej

przesłanki procesowej w postaci powagi rzeczy osądzonej – *res iudicata*, a więc tożsamości zarówno podmiotowej, jak i przedmiotowej w sprawie.

Uprzednie rozpoznanie sprawy konstytucyjności określonego przepisu z punktu widzenia tych samych wzorców kontroli, bez wystąpienia tożsamości podmiotowej, oznacza, że mamy do czynienia z zasadą *ne bis in idem*, rozumianą z uwzględnieniem specyfiki tego postępowania (zob. np. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 października 2011 r., sygn. K 36/09, OTK ZU nr 8/A/2011, poz. 93). W takim wypadku Trybunał Konstytucyjny umarza postępowanie ze względu na zbędność wydania wyroku. Brak jest bowiem celowości prowadzenia postępowania i wyrokowania w kwestii, która została już jednoznacznie i ostatecznie rozstrzygnięta.

Zasada *ne bis in idem* znajduje zastosowanie, jeżeli te same przepisy zostały już wcześniej zakwestionowane przez inny podmiot w oparciu o te same zarzuty niekonstytucyjności. W orzecznictwie Trybunału przyjmuje się, że z zasadą *ne bis in idem* nie mamy do czynienia w wypadku wskazania nowych wzorców kontroli, gdy we wcześniejszym orzeczeniu uznano zgodność zakwestionowanego przepisu z Konstytucją. Co więcej, to, że określone przepisy stanowiły już przedmiot kontroli z określonymi wzorcami i zostały uznane za konstytucyjne, nie wyklucza ponownego ich badania nawet z tymi samymi wzorcami, jeżeli tylko inicjator kontroli przedstawi nowe, niepowoływane wcześniej argumenty, okoliczności lub dowody uzasadniające prowadzenie postępowania i wydanie wyroku. Wskazanie nowych wzorców kontroli, zarzutów i argumentów uzasadniających niekonstytucyjność ponownie zakwestionowanej regulacji może bowiem spowodować odmienny kierunek rozstrzygnięcia sprawy przez Trybunał (zob. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 lipca 2015 r., sygn. P 57/15, OTK ZU nr 7/A/2015, poz. 113 i wskazane tam orzeczenia Trybunału).

Przytoczone poglądy Trybunału Konstytucyjnego oraz doktryny stanowią podstawę oceny wystąpienia dodatnich i ujemnych przesłanek procesowych rozpoznania analizowanej skargi konstytucyjnej.

Przedstawiony przez Skarżącą problem konstytucyjny oparty jest na tezie, zgodnie z którą pozbawienie studentów kontynuujących naukę na drugim kierunku studiów prawa do otrzymania stypendium rektora dla najlepszych studentów naruszyło Jej prawo podmiotowe do uzyskania powszechnego i równego dostępu do wykształcenia (art. 70 ust. 4 Konstytucji) oraz zasadę proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji), zasadę równości i zakazu dyskryminacji (art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji) w związku z zasadą sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji).

W pierwszej kolejności konieczne jest sprawdzenie, czy spełnione zostały przesłanki formalne w postaci uzasadnienia zarzutu w odniesieniu do wskazanych wzorców kontroli.

W przypadku wzorca z art. 31 ust. 3 Konstytucji Skarżąca ograniczyła się do przytoczenia jego treści i odwołania do dwóch wyroków Trybunału Konstytucyjnego odnoszących się do rozumienia tego przepisu. Omówienie takie zakończyła oceną, że regulacja z art. 184 ust. 5 u.p.s.w. „pozostaje ingerencją nieusprawiedliwioną i nieproporcjonalną, a co za tym idzie, niezgodną z wzorcem konstytucyjnym określonym w art. 31 ust. 3 Konstytucji”. Skarżąca nie przedstawia jednak analizy konstytucyjności kwestionowanego uregulowania w świetle wymagań wynikających z powołanego wzorca i nie przedstawia żadnych argumentów świadczących o naruszeniu tych wymagań przez art. 184 ust. 5 u.p.s.w. Jak wynika z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, nie wystarczy, że skarżący wskaże określone przepisy oraz przepisy konstytucyjne, z którymi są one, w jego opinii, niezgodne. Musi on także wyjaśnić, na czym owa niezgodność polega. Sformułowanie samej tezy o niekonstytucyjności przepisu wraz z przytoczeniem literalnego brzmienia

wzorca kontroli (nawet z podaniem sposobu jego rozumienia w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego) nie jest wystarczające dla uznania spełnienia przez podmiot inicjujący kontrolę konstytucyjności prawa wymogu uzasadnienia postawionego zarzutu i tym samym uznania dopuszczalności rozpoznania skargi konstytucyjnej.

Dlatego w odniesieniu do wzorca kontroli z art. 31 ust. 3 Konstytucji postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Skarżąca, wskazując jako wzorzec kontroli art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji, zarzuca niezgodność zakwestionowanej regulacji z zasadą równości i zakazem dyskryminacji. Jednakże uzasadnienie tego zarzutu dotyczy w istocie tylko naruszenia zasady równości wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji. Przyjęcie przez Skarżącą, że wynikające z art. 184 ust. 5 u.p.s.w. zróżnicowanie jest arbitralne i nieusprawiedliwione, prowadzi ją do twierdzenia o dyskryminacji studentów kontynuujących naukę na drugim kierunku studiów. Oprócz takiego wnioskowania brak jest odrębnych argumentów – od tych odnoszących się do naruszenia zasady równości – podważających zgodność zaskarżonego przepisu z art. 32 ust. 2 Konstytucji.

Dlatego również w odniesieniu do tego wzorca kontroli uzasadnienie skargi konstytucyjnej nie spełnia wymogów formalnych, gdyż nie przedstawiono konkretnych i przekonujących argumentów świadczących o naruszeniu przez kwestionowaną regulację zakazu dyskryminacji. Postępowanie w zakresie badania zgodności art. 184 ust. 5 u.p.s.w. z art. 32 ust. 2 Konstytucji podlega zatem także umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

W skardze konstytucyjnej wskazano jako wzorce kontroli odrębnie art. 70 ust. 4 Konstytucji oraz art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 2 Konstytucji. Przyjęcie

samodzielności wzorca kontroli rekonstruowanego z art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 2 Konstytucji powinno skutkować umorzeniem postępowania zainicjowanego skargą konstytucyjną, gdyż z wzorca takiego – w postaci przedstawionej w uzasadnieniu skargi – nie można wyprowadzić publicznego prawa podmiotowego Skarżącej.

Analiza uzasadnienia skargi konstytucyjnej pozwala jednak na przyjęcie – przy wykorzystaniu zasady *falsa demonstratio non nocet* – że wzorcem kontroli jest art. 70 ust. 4 w związku z art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

Przedstawiony przez Skarżącą problem konstytucyjny wymaga odpowiedzi na pytania, czy ukończenie jednego kierunku studiów zwalnia władze publiczne z – wynikającego z art. 70 ust. 4 Konstytucji – obowiązku dalszego wspierania lub nagradzania za szczególne osiągnięcia osób, które zdecydowały się kontynuować naukę na kolejnym kierunku studiów, oraz czy wprowadzone w art. 184 ust. 5 u.p.s.w. odstępstwo od zasady równości jest usprawiedliwione i zgodne z art. 32 ust. 1 w związku z zasadą sprawiedliwości społecznej.

W sprawie o sygn. K 40/12 Trybunał Konstytucyjny dokonał oceny konstytucyjności art. 184 ust. 5 u.p.s.w. z punktu widzenia wzorców kontroli z art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 i art. 70 ust. 4 Konstytucji. Częściowe zmodyfikowanie w analizowanej skardze konstytucyjnej wzorca kontroli i przyjęcie art. 70 ust. 4 Konstytucji jako wzorca głównego, a art. 32 ust. 1 i art. 2 Konstytucji jako związkowych, nie uzasadnia twierdzenia o powołaniu przez Skarżącą nowych wzorców kontroli.

W wyroku o sygn. K 40/12 Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że „[u]kończenie studiów przez obywatela prowadzi do osiągnięcia celu, jakim było umożliwienie zdobycia wykształcenia i do wypełnienia obowiązku wynikającego z art. 70 ust. 4 Konstytucji. Tym samym należy uznać, że państwo wywiązało się z obowiązku wskazanego w art. 70 ust. 4 Konstytucji w trakcie studiów na pierwszym (ukończonym) kierunku. Odstępstwo od zasady równości

jest zatem usprawiedliwione przez dobór relewantnej cechy różnicującej podmioty podobne, w tym wypadku ukończenie pierwszego kierunku studiów. Trybunał nie dostrzegł przekonujących argumentów, które przemawiałyby za obowiązkiem dalszego wspierania przez państwo studentów, którzy po zdobyciu wyższego wykształcenia decydują się kontynuować naukę na kolejnym kierunku” (*op. cit.*). Trybunał wyjaśnił także, z jakich powodów uznaje wprowadzone w art. 184 ust. 5 u.p.s.w. ograniczenie zasady równości za konstytucyjnie uzasadnione.

Skarżąca w analizowanej skardze konstytucyjnej kwestionuje prawidłowość przyjętego w wyroku o sygn. K 40/12 rozumowania Trybunału i przedstawia własne oceny przestawionego problemu. Sprowadzają się one do twierdzenia, że fakt ukończenia studiów nie prowadzi do skonsumowania prawa określonego w art. 70 ust. 4 i brak jest usprawiedliwienia dla przyjętego w art. 184 ust. 5 u.p.s.w. zróżnicowania podmiotów w oparciu o cechę istotną, jaką jest fakt posiadania tytułu magistra.

Kwestie powyższe rozstrzygnął już jednak jednoznacznie Trybunał Konstytucyjny w wyroku o sygn. K 40/12. Skarżąca nie powołuje ani nowych wzorców kontroli, ani argumentów uzasadniających niekonstytucyjność zakwestionowanej ponownie regulacji. W przypadku zaskarżenia przepisu, o którego zgodności z Konstytucją wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny, na skarżącym ciąży szczególny obowiązek dostarczenia nowych argumentów lub wskazania nowych wzorców kontroli uzasadniających przeprowadzenie ponownego badania i wydanie wyroku. Opinie typu: „Nie sposób zgodzić się z dotychczasowym twierdzeniem Trybunału Konstytucyjnego” (skarga konstytucyjna, s. 4, 10) stanowią jedynie polemikę z poglądami Trybunału Konstytucyjnego, nie zawierają natomiast nowych argumentów, nieuwzględnionych przy badaniu konstytucyjności art. 184 ust. 5 u.p.s.w. w toku postępowania zakończonego wyrokiem o sygn. K 40/12.

Na marginesie, mając na uwadze, że Skarżąca wskazała w analizowanej skardze art. 32 ust. 2 Konstytucji jako wzorzec kontroli (oceniając podstawę badania zgodności kwestionowanego uregulowania z tym wzorcem, w niniejszym stanowisku przyjęto brak spełnienia przez uzasadnienie skargi wymagań formalnych), należy zauważyć, iż Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się w wyroku o sygn. K 40/12 także w zakresie tego wzorca kontroli. Pamiętać bowiem wypada, że zakaz dyskryminacji z art. 32 ust. 2 Konstytucji jest kwalifikowaną postacią zasady równości. Jest to zakaz nieuzasadnionego, różnego kształtowania sytuacji podobnych podmiotów prawa, w procesie stanowienia i stosowania prawa (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2010 r., sygn. K 63/07, OTK ZU nr 6/A/2010, poz. 60). Każda dyskryminacja jest przejawem nierównego traktowania, ale nie każdy przejaw nieuzasadnionego nierównego traktowania jest równoznaczny z dyskryminacją (zob. L. Garlicki, M. Zubik, uwagi do art. 32, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej ...*, *op. cit.*, s. 126). Skoro zatem Trybunał Konstytucyjny w wyroku o sygn. K 40/12 uznał, że wprowadzone w art. 184 ust. 5 u.p.s.w. zróżnicowanie jest uzasadnione i znajduje oparcie w wartościach konstytucyjnych, to jego efektem nie może być naruszenie zakazu dyskryminacji z art. 32 ust. 2 Konstytucji.

Uwzględniając, że w zakresie przedstawionego przez Skarżącą problemu konstytucyjnego – wymagającego oceny, czy regulacja z art. 184 ust. 5 u.p.s.w. narusza wynikający z art. 70 ust. 4 Konstytucji obowiązek zapewnienia powszechnego i równego dostępu do wykształcenia oraz zasadę równości w związku z zasadą sprawiedliwości społecznej – Trybunał Konstytucyjny już się wypowiedział w wyroku o sygn. K 40/12, brak jest celowości prowadzenia postępowania i ponownego wyrokowania w kwestii, która została już jednoznacznie i ostatecznie rozstrzygnięta.

Dlatego, zgodnie z zasadą *ne bis in idem*, postępowanie w tym zakresie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK – ze względu na zbędność wydania wyroku.

Z powyższych powodów wnoszę jak na wstępie.

Z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Robert Hernand
Zastępca Prokuratora Generalnego